

LÄRARMATERIAL
GYMNASIET

Varför handlar vi med omvärlden?

Varför handlar vi med omvärlden?

Det här lärarmaterialet syftar till att ge gymnasieelever en djupare förståelse till varför företag från olika länder handlar med varandra samt hur internationell handel påverkar ekonomi, politik och hållbarhet.

Materialet innehåller både teoretiska och praktiska moment, där eleverna får möjlighet att analysera globaliseringens effekter på länders ekonomi, miljö och sociala strukturer. Genom diskussioner, skrivuppgifter och rollspel får eleverna reflektera över handelns komplexitet, hur globala värdekedjor fungerar, samt hur handelspolitik kan främja hållbar utveckling.

Materialet knyter an till samhällskunskap och ekonomi och skapar en tydlig koppling mellan teori och aktuella globala utmaningar.

Mål

- ▶ Eleverna ska få en fördjupad förståelse för varför länder handlar med varandra och hur ekonomi och politik påverkar handeln mellan länder.
- ▶ Eleverna ska kunna analysera hur globaliseringen påverkar länders ekonomi, miljö och sociala strukturer.
- ▶ Eleverna ska förstå och kunna diskutera kopplingen mellan handel, politik och hållbar utveckling.

Koppling till samhällskunskap och ekonomi

- ▶ **Globaliseringens effekter:** Globaliseringens påverkan på politiska, ekonomiska och sociala system.
- ▶ **Internationell handel:** Teorier om internationell handel, handelspolitik och deras konsekvenser.
- ▶ **Hållbar utveckling:** Sambandet mellan global ekonomisk tillväxt och miljömässiga och sociala hållbarhetsutmaningar.

Diskussionsuppgifter

I första delen får eleverna möjlighet att läsa och analysera den komplexa strukturen i global handel, med fokus på globala värdekedjor och multinationella företag.

Genom att diskutera i grupper undersöker eleverna hur globalisering och digitalisering har förändrat produktion och försäljning av varor, samt för- och nackdelarna med globala värdekedjor för både rika och fattiga länder.

Varför handlar länder med varandra?

Fråga till klassen Vad är den främsta anledningen till att länder handlar med varandra? Vilka fördelar och nackdelar ser ni med internationell handel?

Föreläsning En genomgång av grundläggande handelsteorier som komparativa fördelar, absoluta fördelar och stordriftsfördelar.

Syfte Eleverna ska förstå de ekonomiska teorier som förklarar varför handel sker och vilka konsekvenser den har för samhällen.

Läsning och analys – komplexiteten i global handel

Läsning Eleverna läser valda delar av kapitel om globala värdekedjor och multinationella företag **KAPITEL 4**.

- Diskussion i grupper**
- ▶ Hur har globaliseringen förändrat hur varor produceras och säljs internationellt?
 - ▶ Vilka är fördelarna och nackdelarna med globala värdekedjor för både rika och fattiga länder?
 - ▶ Vad har digitalisering och informationsteknologi betytt för utvecklingen av internationell handel?

Hållbar utveckling och internationell handel

Läsning Eleverna läser avsnittet om hållbar utveckling och handel **KAPITEL 6**.

- Diskussion i helklass**
- ▶ Hur kan internationell handel bidra till hållbar utveckling?
 - ▶ Vilka svårigheter finns det med att kombinera ekonomisk tillväxt och miljömässig hållbarhet?
 - ▶ Hur påverkar globala företag och handelspolitik den sociala hållbarheten, särskilt för arbetskraft i låg- och medelinkomstländer?

Skrivuppgift

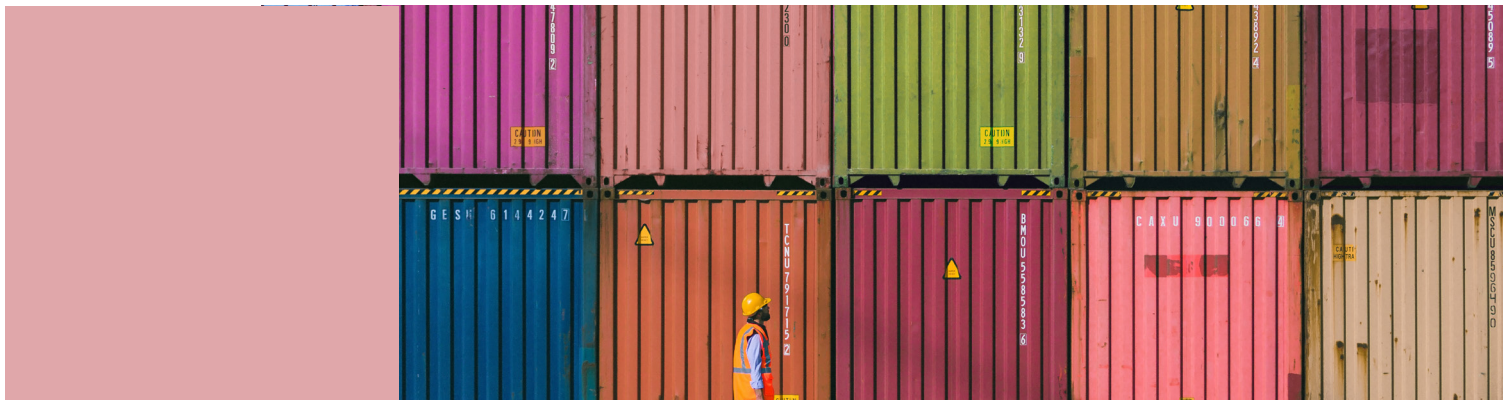
I den här uppgiften ska eleverna skriva en uppsats där de analyserar globaliseringens effekter på olika grupper, länder och företag.

De ska undersöka hur globaliseringen har gynnat vissa länder samtidigt som andra har drabbats negativt, samt hur arbetstagare och småföretag påverkas.

Eleverna diskuterar också vilken roll internationella organisationer, som WTO, kan spela för att minska handelns negativa konsekvenser för fattiga länder.

Uppgift De ska analysera hur globaliseringens effekter är fördelade mellan olika grupper, länder och företag.

- ▶ Hur har globaliseringen gynnat vissa länder medan andra drabbats av negativa konsekvenser?
- ▶ Hur påverkas arbetstagare och småföretag i olika delar av världen?
- ▶ Vad kan internationella organisationer, som WTO, göra för att minska handelns negativa konsekvenser för fattiga länder?

Grupparbete

Här får eleverna en översikt av de ekonomiska och politiska teorierna bakom frihandel och protektionism, med exempel från både historien och aktuella händelser som Brexit och handelskriget mellan USA och Kina.

Genom grupparbete undersöker eleverna hur handelspolitik kan påverka ett lands ekonomi och diskuterar politiska motiv, ekonomiska konsekvenser och effekter på global handel.

Ekonomiska och politiska teorier – frihandel vs. protektionism

Föreläsning Genomgång av handelspolitikens olika synsätt – frihandel **KAPITEL 5** och protektionism **KAPITEL 3**, samt exempel från historien och nutida fall (t.ex. Brexit och handelskriget mellan USA och Kina).

Grupparbete Varje grupp undersöker ett fall där protektionism eller frihandel har påverkat ett lands ekonomi.

Frågor att besvara

- Vad var det politiska motivet bakom åtgärderna?
- Vilka var de ekonomiska konsekvenserna för landet?
- Hur påverkades andra länder och global handel av dessa beslut?

Företagsrollspel

I den här praktiska uppgiften deltar eleverna i ett rollspel där de representerar olika aktörer i ett handelsavtal om hållbar livsmedelsproduktion.

De ska förhandla fram ett avtal kring kaffeexport från ett utvecklingsland, där ekonomiska, miljömässiga och sociala faktorer ska balanseras.

Genom att diskutera och fatta beslut om pris, miljökrav och kompensation för odlarna får eleverna en inblick i de komplexa aspekterna av internationell handel och hållbarhet.

Rollspelet kan användas som det är eller anpassas med andra sektorer eller företag/organisationer för att ge olika perspektiv på internationell handel och globalisering.

Instruktioner

1. Förberedelser: Grupperna går igenom sin roll och identifierar sina mål och prioriteringar.
2. Grupper: Eleverna delas in i grupper där de representerar olika aktörer (multinationella företag, låg- och medelinkomstländer, rika länder, miljöorganisationer).
3. Förhandlingar: Grupperna diskuterar och försöker komma överens om ett handelsavtal.
4. Avslutning och reflektion:
 - Vilka kompromisser gjorde ni för att nå en överenskommelse?
 - Hur balanserade ni ekonomiska, sociala och miljömässiga krav?

Rollspel: Handelsavtal för hållbar livsmedelsproduktion

- Bakgrund**
- ▶ Ett multinationellt livsmedelsföretag från Land A (ett rikt industriland) vill importera stora mängder kaffe från Land B (ett låg- och medelinkomstland). Kaffeproduktionen är en av de viktigaste ekonomiska aktiviteterna i Land B och sysselsätter många småbönder.
 - ▶ Problemet är att kaffeodlingen i Land B bidrar till avskogning och vattenbrist i vissa regioner. Samtidigt har arbetarna låga löner och få arbetsrättsliga skydd.
 - ▶ En miljöorganisation från Land C kräver att kaffeproduktionen i Land B blir mer hållbar och att arbetsvillkoren förbättras.
- Roller**
- ▶ Multinationellt företag (Land A): Vill köpa kaffe till lågt pris och samtidigt leva upp till hållbarhetskrav.
 - ▶ Regeringen (Land B): Vill skydda småbönderna och stimulera landets ekonomi genom fortsatt kaffeexport, men möter press från miljöorganisationer att införa strängare regler.
 - ▶ Miljöorganisation (Land C): Kräver att kaffeodling sker utan avskogning och med rättvisa arbetsvillkor för arbetarna i Land B.
 - ▶ Kaffeodlarnas förening (Land B): Vill ha ekonomiskt stöd för att kunna anpassa sig till hållbara odlingsmetoder och få bättre löner.
- Uppgift**
- ▶ Förhandla fram ett handelsavtal som tillgodoser alla parter behov så långt det går.
 - ▶ Diskutera vilka ekonomiska, miljömässiga och sociala kompromisser som måste göras.
 - ▶ Fatta beslut om
 - hur mycket företaget ska betala för kaffet
 - vilka miljökrav som ska gälla för produktionen
 - hur kaffeodlarna ska kompenseras för omställningen till hållbar odling.

Reflektion i helklass

- ▶ Hur påverkade olika intressen förhandlingarnas resultat?
- ▶ Vilka är de största hindren för att uppnå balans mellan utveckling och hållbarhet?

Sammanfattande diskussionsfrågor

Här ges eleverna möjlighet att diskutera de centrala frågorna kring handelns framtid och hållbarhet.

Genom diskussioner i helklass får eleverna reflektera över hur internationell handel har förändrats över tid och vilken roll vi som individer kan spela för att stödja hållbar handel.

De får också möjlighet att jämföra effekterna av frihandel och protektionism på hållbarheten, samt att diskutera specifika frågor om Sveriges ekonomi och låg- och medelinkomstländernas utmaningar i den globala handeln.

Handelns framtid och hållbarhet

- Diskussion i helklass**
- ▶ Hur påverkar internationell handel världen idag jämfört med tidigare?
 - ▶ Vad kan vi som individer göra för att stödja en mer hållbar global handel?
 - ▶ Kan frihandel och protektionism påverka hållbarheten på olika sätt? Diskutera utifrån aktuella exempel.

- Diskussionsfrågor till eleverna**
- ▶ Varför är frihandel viktigt för Sveriges ekonomi, och vilka branscher är mest beroende av export och import?
 - ▶ Hur har digitaliseringen förändrat internationell handel och tjänstehandel?
 - ▶ Vilka utmaningar möter låg- och medelinkomstländer när de försöker dra nytta av internationell handel?

Alla övningsuppgifter bygger på innehållet i *Varför handlar vi med omvärlden?*. För att bredda perspektiven i skrivuppgifter, rollspel och diskussioner rekommenderar vi att även använda material från andra källor. Näringslivets syn på handel kan till exempel hämtas från branschorganisationer som Svenskt Näringsliv, Teknikföretagen eller Livsmedelsföretagen. För hållbarhetsfrågor kan det vara värdefullt att ta del av material från de stora fackliga organisationerna, en myndighet som Naturvårdsverket eller internationella miljöorganisationer. Även EU-kommissionen och Världshandelsorganisationen (WTO) erbjuder mycket information om EU:s handelsavtal med andra länder.